

van Isis, 1988) publiceerde. De Amsterdamse geleerde Kinker was een rondborstig pleitbezorger van de filosofie van Kant en hij bekreunde zich er niet om dat dit slecht viel in de wijsgerig-theologische kringen van zijn dagen. In Holland werd de Kantiaanse zedenleer rond 1800 met argwaan bekeken. Stond de 'ongodist' Kinker in zijn opvattingen alleen of vertegenwoordigde hij in de Nederlandse Verlichting een stroming die tot nu toe vrijwel onderbelicht is gebleven? Het wordt tijd dat de controverse in Nederland rond de filosofie van Kant eens nader onder de loep wordt genomen. Een eerste aanzet daartoe is de hier te bespreken bronnenuitgave.

In de inleiding op het thans verschenen eerste deel van zijn correspondentie (waarop nog twee andere delen moeten volgen) wordt Kinker door Hanou en Vis gecanoniseerd als de belangrijkste vertegenwoordiger hier te lande van de internationale Verlichting en als een der laatste universele geesten. De juridisch geschoolde Kinker is inderdaad op vele terreinen wetenschappelijk bezig geweest: als wijsgeer, estheticus, taalkundige en foneticus. Ook liet hij een omvangrijk oeuvre na als weekblad- en toneelschrijver, dichter, essayist, literair-criticus, politiek commentator en redenaar, en was hij bestuurlijk actief in vele genootschappen en in de vrijmetselarij. Hij hanteerde een virtuoze, met humor gekruide stijl wat zijn geschriften tot aangename lectuur maakt. Dat Kinker een originele figuur was en cultuur-historisch zeer interessant, blijkt eens te meer nu we kennis kunnen nemen van zijn correspondentie.

In dit eerste deel zijn 215 brieven opgenomen, iets meer dan de helft ervan aan Kinker gericht, de overige van hemzelf, hierbij echter ook inbegrepen vermeldingen van brieven waarvan het bestaan kan worden afgeleid uit de aan hem geadresseerde correspondentie. De eerste brieven dateren uit 1792, kort na Kinkers verhuizing naar Amsterdam. Voordien was hij als medewerker verbonden geweest aan Bilderdijs advocatenkantoor in Den Haag. De uitgave blijft steken in 1822, dat wil zeggen vijf jaar nadat Kinker zich had laten benoemen tot hoogleeraar Nederlandse letterkunde en welsprekendheid aan de Luikse universiteit. Hij zou daar nog tot 1830 blijven wonen en van een afgeronde periode is derhalve geen sprake. Dat dit bronnenboek een zeer kaleidoscopisch karakter heeft, kan natuurlijk niet de bewerkers worden aangerekend. Kinker legde nu eenmaal een veelzijdige belangstelling aan de dag en de thematiek die in zijn brieven wordt aangesneden is nauwelijks in rubrieken onder te brengen. Zeer interessant zijn de brieven van en aan Bilderdijk waarin de onafwendbare verwijdering (maar niet vervreemding) tussen de rationalistisch ingestelde Kinker en diens tegenpool zichtbaar wordt, en de polemieken met de Harderwijkse hoogleeraar Nieuhoff die in het zogenaamde eudaemonisme de